

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗУМІННЯ НОВОЇ ЕКОНОМІКИ З ПОЗИЦІЇ СФЕРИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Олександр Бутнік-Сіверський,

головний науковий співробітник економіко-правового відділу НДІ інтелектуальної власності НАПрН України, доктор економічних наук, професор, академік АТН України

В статті розглядається проблема визначення сутності та особливості становлення, функціонування й розвитку нової економіки з урахуванням еволюційних змін. Аналізуються неоднозначні погляди науковців, їх підходи, різні інтерпретації щодо розуміння змісту поняття «нова економіка» в умовах трансформаційних процесів в сучасній економіці. Запропоновано форми прояву нової економіки доповнити сферою інтелектуальної власності, яка поширює свій вплив на всі сектори економіки, та визначено перспективні завдання просування України до нової економіки.

Ключові слова: нова економіка, погляди науковців, процеси в сучасній економіці, сфера інтелектуальної власності

Постановка проблеми з погляду еволюційних змін. Наприкінці ХХ — початку ХХІ століття проблеми визначення сутності та особливостей становлення, функціонування й розвитку нової економіки (неоекономіка, неоекономіка) на загальному рівні отримали відповідну увагу в працях науковців. Як зазначають у своєму дослідженні «Новая экономика», ее движущие силы и тенденции развития» М. Базилев та Н. Грибанова [1], якщо розуміти під «ною економікою» один з господарських секторів, то можна стверджувати, що її основні положення були розроблені в працях Й. Шумпетера, Ф. Хайека та Ф. Махлуп. Засновником «економіки знань» як специфічної дисципліни вважається Ф. Махлуп, автор книги «Виробництво і розповсюдження знань в США», що вийшла в 1962 р. (адаптована російською в 1966 р.), де Ф. Махлуп свої теоретичні погляди, які стосуються віднесення тих чи інших галузей в сектор економіки знань, засновує на таких положеннях: 1) знання — це щось відоме комусь, 2) виробництво

знань — процес, з якого хтось дізнається або йому до того невідоме, навіть якщо це вже відомо іншим [2]. На нашу думку, такий підхід виділяє сектор економіки знань, де домінує невизначеність, що не конкретизує самі знання, які класифікуються за змістом та предметом застосування, та на практиці не обмежуються конкретною галуззю або сектором господарювання, особливо в умовах правового поля, де діють майнові права інтелектуальної власності. У неоекономіці абстрактність визначень ускладнює завдання її розуміння змісту та придатності до практичного застосування для прийняття управлінських рішень, з яким пов'язано ефективність напрямів фінансування.

На відміну зазначених авторів, найбільш привабливе ґрунтовне дослідження «Нова економіка: історія та сучасність у дефінітивному вимірі» В. Білоцерківця [3], який з позиції генезису розвитку неоекономіки зазначає, що одним з перших, у 1898 р. термін «нова економіка» застосовує Л. Гронлунд у своїй однойменній праці [4]. Нова економіка,

на думку цього автора, має виступити доповненням «до науки про виробництво та розподіл, у сенсіх продовження під знаменом соціальної кооперації» [4, 12]. «Нове століття» зазначає дослідник, «інаугурує нову еру», під час якої слід провести ряд реформ, що мають сприяти пом'якшенню «соціальних проблем шляхом покращення економічних умов для найманих робітників». У цьому контексті Л. Гронлунд резюмує, що нова економіка ХХ ст. має стати економікою домінування колективізму, а не індивідуалізму [4, 353, 363]. Пророцтва вченого в значній мірі, зазначає В. Білоцерківець, виявились візіонерськими, справдившись протягом минулого століття. Проте авторське смислове наповнення змісту терміну «нова економіка» значно відрізняється від сучасного, незважаючи на всю плюралістичність його розуміння. Нова економіка за Л. Гронлундом та нова економіка в сьгоднішніх поліальтернативних редакціях, зазначає В. Білоцерківець, мають надто мало точок взаємоперетинання, аби ці два феномени можна було ототожнювати. Сучасна нова економіка, справедливо вважає В. Білоцерківець, не є еволюційним породженням «нової економіки» Л. Гронлунда, вони генетично непов'язані — це явища цілком різного плану. Радикально іншого змісту термін «нова економіка» набуває з виходом у 1904 р. в США праці Р. Флемінга «Нова економіка» [5], в якій остання розглядається автором у вкрай негативному світлі. Нова економіка, на думку дослідника, представляє собою економіку, ознаками якої виступають стрімко зростаючі ціни, скорочення реальних доходів найманих робітників та фермерів та збагачення власників великих підприємств. Р. Флемінг звертає увагу на той факт, що, незважаючи на швидкозростаючу продуктивність праці, лідируючі позиції США у випуску промислової продукції, заробітна плата робітників залишається на надто низькому рівні. Нова економіка, за радикальною інтер-

претацією автора, це економіка, в якій капіталісти встановлюють невинновданно високі ціни та привласнюють надзвичайно великі прибутки [5, 11, 12]. Подібне трактування феномену «нової економіки» у виключно похмурих тонах, зазначає В. Білоцерківець, різко контрастує із сьгоднішнім де що ейфорійним його сприйняттям, що вочевидь зрозуміло за врахування кардинальних відмінностей на базисному рівні між тодішнім і нинішнім об'єктами дослідження.

Далі у своїй статті В. Білоцерківець зазначає, що за кілька десятиліть термін «нова економіка» піддається ґрунтовному переосмисленню, і він стає дескриптивним відповідником вже для цілком іншого феномена. У 1921 р. з'являється фундаментальна праця видатного німецького дослідника В. Ратенау «Нова економіка» [6], в якій вчений визначає в якості останньої економіку, що «вже не є більш приватною справою, але є справою суспільства» [6, 5]. Розглядаючи умови, що склались після завершення Першої світової війни, В. Ратенау констатує, що повернення до попередньої, довоєнної системи господарювання стає цілком неможливим, і за цих, нових умов нагальною потребою стає посилення її соціалізації, встановлення «обмежень економічної свободи», які відбудуться в результаті «поглиблення класової ворожнечі» [6, 8–11]. Нова економіка, резюмує вчений, стає невід'ємною складовою нового національного суспільства і нової держави, що формуються у повоєнній Німеччині [6, 75–80]. Зрозуміло, зазначає В. Білоцерківець, що подібна дефініція нової економіки має дуже мало спільного із сучасним змістовним наповненням цього терміна. Але при цьому, на нашу думку, слід зазначити В. Ратенау констатує діалектику подальшого розвитку нової економіки нагальною потребою посилення її соціалізації».

Розвиваючи далі з позиції історичного зрізу, В. Білоцерківець виділяє ознаку, як дещо іншу інтерпретацію,

що отримує в економічній теорії поняття «нова економіка» завдяки розробкам американського вченого Г. Мінза [7]. Так, у праці «Сучасна економіка в дії» він протиставляє «нову економіку» та «стару економіку». При цьому відмінності між ними полягають зовсім в іншій площині, ніж це розуміється зараз. Нова економіка, з точки зору дослідника, виступає як економіка домінування великих корпоративних підприємств, економіка недосконалої конкуренції, дрейфу від цін, що встановлюються стихійним ринком, до негнучких цін, що адмініструються корпораціями [7, 22].

Ще одна дефінітивна метаморфоза поняття «нова економіка», зазначає В. Білоцерківець, відбувається наприкінці ХХ ст. Бурхливі технологічні зміни в американській економіці, наочні приклади формування постіндустріального суспільства вимагали адекватного відтиску на вербально-семантичному рівні. Саме в цей час з'являється декілька взаємно нееквівалентних визначень нової економіки. Так, в 1993 р. відомий американський дослідник У. Демінг [8] запропонував використовувати термін «нова економіка» для позначення економіки, що поступово формувалась у США в повоєнні роки, економіки, виживання в якій вимагає від суб'єктів господарювання постійних інновацій. Це економіка, в якій потрібно безперервно підвищувати кваліфікацію робітників, вивчати навколишнє технічне, соціальне та економічне середовище, «аби не впустити час, коли настане потреба в інновації — новому товарі, послугі або методі» [8, 55]. Таке трактування «нової економіки», зазначає В. Білоцерківець, вже не знаходиться в когнітивному дисонансі збільш сучасним розумінням її феномену, отримуючи певне віддзеркалення у низці майбутніх варіантів її дефініцій. І далі, у 1994 р. [9] до широкого наукового вжитку впроваджується інтерпретація сучасної нової економіки, насамперед, вже як високотехнологічної економіки. Офіційне визнання феномену

неоекономіки в щорічній доповіді президента Сполучених Штатів у 1996 р. [10, 4, 5] закріплює саме таке смислове навантаження цього терміну, хоч й в досить широкому розумінні, залишаючи значний простір для спроб більш конкретного, змістовного його тлумачення. Лише в 2000 рр. фіксується, що така економіка є «цифровою економікою» [11, 5, 75–78], а її зовнішніми ознаками є «отримання колосального виграшу, а саме: швидке зростання продуктивності, доходів, низьке безробіття та помірна інфляція, що стали наслідком синергічного взаємозв'язку переваг в технологіях, бізнес-практиці та економічної політики». Департамент комерції США додатково

зазначав, що це економіка, яка «завдяки інформаційним технологіям і відповідним інвестиціям забезпечує у вищій мірі продуктивне зростання» [12, 242]. У руслі такого сприйняття явища з'являється низка комплементарних визначень основних властивостей нової економіки. Зокрема Д. Піазоло стверджує, що нова економіка асоціюється з інформаційною та цифровою економікою, «високим зростанням, низькою інфляцією і низьким безробіттям» [13, 3]. Втім, подальша еволюція змістовного наповнення цього терміну не припинилася як у напрямі експансії предмету дослідження, розширення його контурів, так і його дрейфу, зміни самої екзистенціональної локалізації. Так, К. Келлі інтерпретує неоекономіку, зазначає В. Білоцерківець, як мережеву економіку. При цьому він акцентує увагу: 1) на глобалізаційному контексті змін у технологічній структурі економіки; 2) широкому розповсюдженні благ, а перцептивних на матеріальному рівні та стрибкоподібному зростанні їх ролі в економічному житті; 3) все більш глибоких і всеохоплюючих взаємодій та взаємопереплетінні складових частин нової економіки як мережевої структури [14, 2]. Як видно з аналізу історичного погляду В. Білоцерківеця, нова економіка має окреслені етапи

свого розвитку, що підтверджується різноманітним науковим поглядом, підходів до оцінки її становлення та подальших змін, виходячи з економічних ситуацій, які складаються на відповідному етапі розвитку цивілізації, зокрема в конкретних регіонах та країнах.

Саме погляд з позиції історичного зрізу нової економіки В. Білоцерківця, переконливо свідчить про наближення сприйняття нової економіки в сучасних умовах до сфери інтелектуальної власності (господарювання постійних інновацій та високотехнологічної економіки, зв'язок з інформаційними технологіями, а соціактивність інформаційної та цифрової економіки). З розвитку зазначеного виникає потреба в дослідженні проблем щодо становлення та підходу до неоекономіки з позиції інноваційно-інтелектуального процесу, де об'єкти права інтелектуальної власності домінують, а економіка інтелектуальної власності у теоретичному розвитку набуває все більше нових змістовних ознак, які у перспективі дозволять отримати пояснення стосовно очікуваних змін в інноваційному середовищі економіки суспільства.

Аналіз досліджень і публікацій, присвячених проблемі. Особливу увагу проблемам неоекономіки та розгляду дискусійних питань можна знайти у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі, зокрема у працях Е. фон Вайцеккер, Е. Ловінс, Л. Ловінс, У. Дайзард, Р. Інглегарат, П. Пільцер, П. Лемещенко, М. Базилев, Ю. Бажал, В. Білоцерківець, А. Бузгаліна, М. Войнаренко, В. Гейця, Н. Грибанова, Г. Журавльова, О. Полотай, Л. Скоробогата, А. Чухно та ін., працях яких визначено різні підходи до формування фундаментальних процесів неоекономіки: створення глобального інформаційного простору; формування технічних умов та інституцій функціонування мережевого та інформаційно-комунікаційного середовища; перенесення в електронне середовище різних видів соціально-економічної діяльності; зміна

традиційних організацій на мережеві структури [15]. Що стосується проблеми розуміння нової економіки з позиції сфери інтелектуальної власності, то у ряді зазначених авторів різне сприйняття. Ще не сформувався зрілий підхід, науковці обмежуються констатацією окремих ознак розуміння нової економіки з позиції сфери інтелектуальної власності, що спонукає до поглибленого вивчення зазначеної проблеми, що і визначило мету цієї публікації.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасній економічній літературі, зазначає О. Полотай [16], поряд з поняттям «економіка знань», існує поняття «нова економіка». Під цими двома поняттями розуміють майже тотожні речі, однак автори-прихильники поняття «нової економіки» так не вважають і висловлюють з цього приводу свою думку. Серед таких авторів можна виділити К. Бух, Е. Еуцдлаха, Д. Піацоло, К. Зайлер та ін. [17]. Відомий німецький вчений, Хеннінг Клодг вважає, що зі структурної точки зору перехід до нової економіки виявляється у проникненні інформаційних благ практично в усі галузі економіки, причому це стосується як затрат, так і випуску продукції. Таким чином, нову економіку можна визначити як економіку, що характеризується виготовленням, обробкою і поширенням інформації.

Перехід до нової економіки пов'язаний зі зміною структури секторів народного господарства, причому набувають ваги ті галузі, які особливо інтенсивно використовують нові інформаційні та комунікаційні технології [18]. Термін «нова економіка», акцентує увагу О. Полотай [16], значно пов'язаний із поширенням Інтернету. Його виникнення датоване серединою 90-х рр. коли на ринок вийшли перші інтернет-компанії (Yahoo, AOL, Amazon.com). Але хоча Інтернету належить пріоритетна роль у формуванні нової економіки, остання не зводиться до його використання. Істотною рисою нової еконо-

міки є розробка і використання нових знань. На думку О. І. Полотай, визначення нової економіки як «економіки знань» є вірним, тобто ці поняття є тотожними. Таке ствердження щодо економіки знань нами вже акцентувалось є загальним, воно ускладнює розуміння в новій економіці майнових прав інтелектуальної власності за економічною (інтелектуальний капітал) та правовою ознакою.

Узагальнення наукових поглядів щодо розуміння терміна та змісту «нової економіки» («неоекономіки»), свідчить про наявність неоднозначних поглядів науковців, що пов'язано з впливом сприйняття різних підходів до трансформаційних процесів в сучасній економіці.

Так, науковці М. Базилев та Н. Грибанова [1] відмічають, що термін «неоекономіка» вживається, по-перше, як синонім постіндустріального, пост-економічного ступеня розвитку, в якому органічно переплітаються традиційний сектор економіки з новими елементами, надаючи всій системі принципово іншу якість. По-друге, у вузькому сенсі слова — це характеристика тих нових змін, які виникають в сучасній економіці.

Якщо розуміти під новою економікою, зазначає Г. Журавльова [19], постіндустріальну ступень розвитку людської цивілізації, то тоді стає зрозумілим її сторичне місце — після індустріальної економіки. На думку Е. і Х. Тоффлерів, нові явища, що виникли у світовій економіці, — це «нова цивілізація, в якій «неоекономіка» є лише однією зі складових» [20].

На думку Г. Журавльової [19], сьогодні ще не сформувалася цілісна теорія нової економіки, яка поділялася б більшістю наукового суспільства. Ряд найважливіших питань і до цього дня залишається дискусійними. Серед них особливе місце займають розуміння сутності нової економіки, її історичного місця, виділення її специфічних рис. І далі науковець зазначає, що зароджуюча і формуюча нова господарська система сьогодні називається по-різно-

му: і постіндустріальною, і неоінформаційною, і постмодерністською, і віртуальною, і економікою знань, освіти, добробуту тощо. Обумовлено це тим, що термін «нова економіка» залишається ще спірним, тому що не містить в собі якісної характеристики і категоріальної чіткості. Разом з тим цей термін у всьому світі найчастіше трактується як трансформація розвинених ринкових систем господарювання в нову економічну систему, засновану на інформації та знаннях. Щодо науки неоекономіки, то Г. Журавльова справедливо зазначає, що нова економічна теорія — не нова наука, а новий щабель розвитку все тієї ж науки про мистецтво і законах господарювання, але вже в нових умовах (глибокої трансформації сучасних економічних систем, глобалізації, інформатизації, зростаючої ролі знань, науки, творчості, інновацій тощо), що спирається на сукупність досягнень економічної думки минулого, теперішнього і майбутнього з новим світоглядом, світовідчуттям, новою ідеологією.

Водночас, у вузькому сенсі слова, відмічає Н. Стрелець, під новою економікою розуміється сукупність різних змін (в тому числі макроекономічних параметрів), що виникають в сучасній індустріальній економіці під впливом високих технологій на економічне оточення [21, 137, 138].

Науковці М. Базилев та Н. Грибанова [1] більш детально розглядаючи проблему неоекономіки відмічають, що в науковій літературі використовуються два терміни: «*knowledge economy*» («економіка знань», або «нова економіка»), і «*information economy*» — «інформаційна економіка», що, на наш погляд, має різну природу походження за економічним змістом та не є тотожними поняттями, але в цьому є і позитивні складові, які є передумовою розуміння нової економіки з позиції сфери інтелектуальної власності.

Підсумовуючи, зазначені науковці, виділяють *чотири підходи* до визначення поняття та змісту «нової економіки».

Відповідно до *першого підходу* під «ною економікою» розуміють комплекс наукомістких галузей, зайнятих виробництвом та наданням послуг інформаційно-комунікаційного устаткування, створенням і розповсюдженням програмних продуктів, розвитком комунікаційних мереж, а також вся система формування, зберігання, поширення і отримання інформації, яка в значній мірі побудована в мережі Інтернет. При цьому підході до «нової економіки», вважають науковці, відноситься вся підприємницька діяльність, яка використовує сучасні електронні інформаційні та комунікаційні технології, що є, на нашу думку, базовим фундаментом подальшого інноваційного розвитку сфери інтелектуальної власності.

Як зазначалось у 1990-х рр. термін «нова економіка» став вживатися стосовно високотехнологічної економіки в США, тобто «нова економіка» зобов'язана своїм походженням процесу масової інформатизації суспільства, зокрема, появи нових інформаційних технологій, Інтернету, комп'ютерів тощо. Це визначення з'явилося в якості узагальнюючого назви для тих галузей, котрі пов'язані з виробництвом, передачею та обробкою інформації [22].

Другий підхід включає в поняття «нової економіки» організаційні та інституційні новації в діяльності різних (в тому числі і традиційних) галузей економіки ряду розвинених країн. Таке визначення «нової економіки» представлено в концепції Ради економічних консультантів при Президенті США. Відповідно до неї американська економіка останнього десятиліття ХХ ст. загалом характеризується як «нова економіка» в зв'язку з екстраординарним приростом її показників, що стало результатом комбінованого ефекту від взаємодії досягнень в технології, діловій практиці і економічній політиці. На наш погляд, другий підхід більше характеризує формування та вплив інноваційного середовища на якісні зміни в сфері інтелектуальної власності.

Прихильники *третього підходу* звертають увагу на фінансову складову «нової економіки». Даний підхід, зазначені науковці, визначають «нову економіку» як одну з вершин міжнародної фінансової економіки, фінансової моделі господарювання, що символізує широке використання інструментарію інформаційно-технологічних інновацій в валютно-фінансовій системі. Тут доцільно зазначити, що новітні процеси, що відбуваються останнім часом у світовому господарстві, особливо виразно проявилися у фінансовому секторі. Передусім ідеться про те, що фінансові сегменти, які раніше чітко відокремлювалися (фінансові ринки, банківська справа, управління фінансовою діяльністю корпорацій, портфельне інвестування), дедалі більше інтегруються внаслідок уведення нових фінансових інструментів, інноваційної фінансової техніки та багатонаціонального, багато дисциплінарного підходу до прийняття рішень із питань фінансового управління. Суттєвим є те, що світова фінансова система стала практично незалежною від державного контролю і регулювання. Відбулася принципова зміна моделі взаємодії цієї сфери з державними регуляторами.

Протягом століть національні фінансові системи функціонували переважно всередині країни і контролювалися державними інститутами. Сьогодні, зазначають дослідники фінансової сфери, національні фінансові системи безсилі поодиноці регулювати не лише ті чи інші грошові потоки (припливу чи відпливу) у цьому океані, а і контролювати в колишньому обсязі свою внутрішню фінансову сферу. Світовий фінансовий ринок переміщує за місяць понад 3 трлн дол. США з країни в країну. З них 2 трлн дол. США — гроші, що не контролюються державою чи іншими офіційними інститутами. Приватний капітал має більше ресурсів, ніж центральні банки навіть у такий країні, як США. Головне, не національні уряди, а приватний капітал визначає сьогодні

ситуацію на світовому фінансовому ринку [23].

Саме в рамках перерахованих підходів в полі зору дослідників, справедливо відмічають науковці М. Базилев та Н. Грибанова [1], перебувають важливі елементи нової економічної реальності, створюваної інформаційними технологіями як на секторальному, так і на загальнонаціональному рівнях. Проте, в зазначених трактуваннях «нової економіки» недостатньо розкривається динаміка сучасного етапу суспільного прогресу.

Четвертий підхід, зазначені вище науковці, розглядають «нову економіку» як сукупність галузей, що характеризуються більш значною питомою вагою людського капіталу в порівнянні з матеріальними елементами. У цих галузях технологічна реалізація знань відіграє вирішальну роль, а виробництво знань є джерелом економічного зростання. У зазначеному трактуванні «нова економіка» включає в себе сферу освіти, інформаційно-комунікаційні ринки, виробництво інновацій, надання інтелектуальних послуг (консультування, інформаційне посередництво, аналітика, маркетинг). З нашої точки зору, четвертий підхід розглядає зміст «нової економіки» з наближенням до інтелектуальної економіки, в якій здійснюється трансформація сучасної економіки під впливом інтелектуальної власності, яка домінує на ринку результатів зусиль людського капіталу.

У неоекономіці, на наш погляд, саме інтелектуально розвиненій людині належить приймати нові відповідальні і нестандартні рішення, а інформація і комп'ютери є лише засобами і механізмами їх реалізації. Нові комп'ютерні технології та розробки націлені насамперед на те, щоб створити для появи таких рішень сприятливе середовище, на максимальне розкриття талантів і творчих можливостей людини.

Більш прогресивний погляд щодо змісту нової економіки тут має В. В. Білоцерківець, який з позиції історії

та сучасності у дефінітивному вимірі [1], пропонує нову економіку розглядати як найсучаснішу, найбільш просунуту в напрямку майбутнього складову економіки, її частину, що втілює в собі найостанніші досягнення людства в технологічному, консумаційному, організаційному тощо ракурсах. Тож, залежно від динаміки поступу за кожним з них нову економіку в сучасному її вигляді репрезентуватимуть високі технології у виробництві (як, наприклад, елементи інформаційної, електронної чи цифрової економік), або нові, незвідані блага (як прояви, наприклад, мережевої чи терціарної економік), або метаморфози у виробничих відносинах (як однієї з основоположних ознак «економіки колективного капіталізму» Г. Мінза та А. Берлі, меритократичної та нетократичної економік) тощо. Проте з появою ще новішого, такі утілення відходять на другий план, позбавляючись попереднього статусу. З урахуванням цього, підсумовує В. Білоцерківець, слід розглядати нову економіку як передову, локомотивну частину економіки, її авангард, розташований на вістрі прогресу, фронт нового, глибина якого може бути різко диференційована зарізними видами діяльності. А отже, в даному контексті нова економіка є дещо відособленою складовою частиною економіки, елементам якої в усьому їх різноманітті та їх цілісності притаманна висока схильність до мінливості, оновлення, поліваріативності, трансформації в свої нові версії, інтенсивного включення компонентів, що починають відповідати критеріям новоекономічного та виключення тих з них, що цим критеріям більше не відповідають.

Нова економіка, з позиції О. Дяченко у статті «До сутності категорії «нова економіка» [24], це поточні процеси світової інтеграції та глобалізації, які, з одного боку, змінюють функції кожної окремої національної економічної одиниці, з іншої — вимагає інноваційних підходів до визначення використання

національної економічної політики і координації політики між країнами. О. Дьяченко розвиваючи свою позицію, узагальнює форми прояву нової економіки у різних секторах економіки. На нашу думку, підтримуючи позицію автора, слід її доповнити як самостійний сектор економіки — сферу інтелектуальної власності, яка обмежується за предметом участі в економіці та одночасно поширює свій вплив на всі сектори економіки через зв'язок зі сферою інтелектуальної власності, що є предметом окремого дослідження, та знайшло відображення у таблиці 1.

Головна особливість «нової економіки» — розвиток інтелектуального капіталу і його приєднання до решти трьох основних факторів виробництва, що революційно відрізняє цю економіку від усіх попередніх [24]. Зв'язок нової економіки зі сферою інтелектуальної власності підтверджує її різновекторність спрямування. При цьому слід враховувати умови, в яких нова економіка має розвиватись в Україні. Як зазначає Т. Мішустіна [25], сьогодні в Україні, склалася кризова ситуація, економіка країни знаходиться, з одного боку, в складному трансформаційному періоді, а з іншого — в полі безпосереднього глобального впливу. Із входженням цивілізації у постіндустріальну епоху суттєво змінились теоретичні уявлення щодо факторів економічного розвитку, зросло значення інтелектуального капіталу, інтелектуального продукту та інтелектуальної власності. Ключовою умовою розвитку економіки України є активізація інноваційного процесу із залученням інвестицій для перебудови економічного комплексу, нарощування темпів виробництва, здійснення успішних ринкових перетворень.

Висновки. У якості узагальнення скористаємось висновками Т. Мішустіної у її статті «Розвиток інтелектуального капіталу та підвищення конкурентоспроможності України в умовах глобалізації за рахунок інновацій» [25], які, на нашу думку, перефразуємо в на-

прямую формування перспективних завдань просування України до нової економіки, що сприятиме при їх реалізації ефективному функціонуванню об'новленої інноваційної системи в умовах трансформаційних економічних перетворень. До таких завдань просування України до нової економіки на перспективу можна віднести:

- розвиток освітнього, наукового і виробничо-технологічного потенціалу, включаючи фундаментальну науку і систему підготовки кадрів, для підтримки сучасного технологічного рівня і переходу на більш високі технології, шляхом вкладання інвестицій в людський капітал на умовах державного та приватного партнерства;
- формування цільового модельного управління інтелектуальними ресурсами та інтелектуальним капіталом або за напрямом цілеспрямованого розвитку інтелектуального капіталу підприємств та суспільства в цілому, стимулювання новаторських розробок та культивування конкурентного середовища за вектором інноваційної діяльності та використання інноваційного продукту/продукції;
- розробка та вибір раціональних стратегій і пріоритетів розвитку інноваційної сфери при реалізації в галузях економіки критичних технологій і інноваційних проектів, що впливають на підвищення ефективності виробництва і конкурентоспроможності інноваційної продукції;
- динамічний розвиток науково-технічного співробітництва з іншими країнами у створенні інноваційних продуктів/продукції в напряму створення умов для ефективної комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності;
- забезпечення сприятливих економічних і фінансових умов для активізації інноваційної діяльності, створення сприятливого клімату

Таблиця 1. Форми прояву нової економіки та її зв'язок зі сферою інтелектуальної власності

Сектор економіки	Процеси	Зв'язок зі сферою інтелектуальної власності
Виробництво та технології	Підвищення продуктивності праці та темпів економічного зростання	Виробництво інтелектуально-інноваційної продукції та новітніх технологій
Міжнародні зв'язки та взаємовідносини	Процеси глобалізації та інтеграції, зріст обсягів торгівлі, підвищення мобільності капіталу, зростання конкуренції між країнами на ринках праці та товарів	Впровадження інформаційно-інноваційних технологій зв'язку, що якісно покращує наповненість та прискорення обміну діловою інформацією між міжнародними контрагентами ринку
Економіка інформації	Падіння граничних витрат виробництва і позитивна віддача від масштабу, нульові витрати поширення інформації	Економія витрат на інформаційні послуги за рахунок нових інтелектуально-інноваційних технологій обробки та переробки інформації
Мережева економіка	Мережні екстерналії (мережевий ефект), багаторазове зростання обсягу інформації, що передається	Синергізм корпоративної консолідації в сфері інфокомунікацій в умовах використання інтелектуально-інноваційних інформаційних технологій
Економіка знань	Поява нових інститутів і форм освіти	Формування економіки освіти, нової економіки науки, де інтелектуальна рента перетворюється в фундаментальне джерело соціально-економічного розвитку, заміщуючи значну частину природної ренти [19]
Ринок капіталів	Зростання волатильності фінансових ринків, швидкості трансакцій і зниження трансакційних витрат	Широке використання інструментарію інформаційно-технологічних інновацій в валютно-фінансовій системі, уведення інноваційної фінансової техніки та багатонаціонального, багато-дисциплінарного підходу до прийняття рішень із питань фінансового управління [23]
Менеджмент і технологічні процеси	Зміна бізнес-моделей, розвиток інформаційних технологій та використання комп'ютерів	Інтеграції технологій управління з використанням різних схем: простих і складних, лінійних і розгалужених, строго послідовних і зворотних з застосуванням комп'ютерних технологій, систем мотивації персоналу, регулювання ступеня централізації управління (делегування повноважень)
Сфера інтелектуальної власності	Інтелектуальний капітал дедалі більше перетворюється на провідний чинник економічного зростання та міжнародного обміну, радикальних структурних зрушень, стає головним у визначенні ринкової вартості високо-технологічних компаній та формуванні стало високого рівня конкурентоспроможності	

для надходження іноземних інвестицій в розвиток інновацій;

- формування і розвиток внутрішнього ринку та розвиток інфраструктури для функціонування інноваційних підприємств, включаючи фінансове та інформаційне забезпечення з урахуванням використання інтелектуально-інноваційних інформаційних технологій;
- забезпечення надійного захисту від несанкціонованого використання прав на об'єкти інтелектуальної

власності в умовах реформування судової системи країни. ♦

Список використаних джерел / List of references

1. Базылев Н. И., Грибанова Н. Л. «Новая экономика», ее движущие силы и тенденции развития URL: <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=934>.
Bazylev N. Y., Gribanova N. L. «Novaia ekonomika», ee dvizhushchie sily i tendentsii razvuytiya, <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=934>.
2. Махлуп Ф. Производство и распространение знаний в США. М.: Прогресс, 1966. 462 с.
Makhlup F. Proizvodstvo i rasprostranenie znaniy v SShA. M.: Prohress, 1966. 462 s.
3. Білоцерківець В. В. Нова економіка: історія тасучасність у дефінітивному вимірі // Інвестиції: практика та досвід. № 5/2015. С. 9–13.
Bilotserkivets V. V. Nova ekonomika: istoriia tasuchasnist u definityvnomu vymiri [in]: Investytsii: praktyka ta dosvid. № 5/2015. S. 9–13.
4. Gronlund L. The New Economy. A Peaceable Solution of the Social Problem. Chicago, New York: Herbert S. Stone & Company, 1898. 364 p.
5. Fleming R. (1904), The new economy. How trustmakers have capitalized the American people and made dollar worth fifty cents, R. Fleming Pub. Co., New York, USA.
6. Rathenau W. (1921), Die neue Wirtschaft [New Economy], S. Fischer Verlag, Berlin, Germany.
7. Ware C. F. and Means G. S. (1936), The Modern Economy in Action, Harcourt Brace, New York, USA
8. Deming, W.E. (2006), Novaja jekonomika [Neweconomy], Jeksmo, Moscow, Russia.
9. Huey, J. and Furth, J. (1994), «Waking up to the New Economy», Fortune, vol. 129, pp. 36–46.
10. Economic Report of President 1996 (1996), US government printing office Washington, USA.
11. Economic Report of President 2000 (2000), United States Government Printed Office, Washington, USA.
12. Temple, J. (2002), «The assessment: the New Economy», Oxford review of economic policy, vol. 18, is.3, pp. 241–264.
13. Piazzolo, D. (2001), «The new economy and the international regulatory framework», Kiel Working Papers, vol. 1030, pp. 1–40.

14. Kelly K. (1998), *New Rules for the New Economy. Ten Radical Strategies for a Connected World*, Viking, New York, USA.
15. Войнаренко М. Л., Скоробогата Л. В. Мережеві інструменти капіталізації інформаційно-інтелектуального потенціалу та інновацій // Вісник Хмельницького національного університету. 2015. № 3, Т. 3. С. 18–24.
- Voinarenko M. L., Skorobohata L. V. Merezhevi instrumenty kapitalizatsii informat-siino-intelektualnogo potentsialu ta innovatsii [in]: *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnogo universytetu*. 2015. № 3. T. 3. S. 18–24.
16. Полотай О. І. Основні тенденції розвитку економіки знань в Україні. URL: irt.ldubgd.edu.ua/pluginfile.php/14209/.../paper4.pdf?...
- Polotai O. I. Osnovni tendentsii rozvytku ekonomiky znan v Ukraini, irt.ldubgd.edu.ua/pluginfile.php/14209/.../paper4.pdf?...
17. Нова економіка: форми вияву, причини і наслідки / Хенінг Клодг, Клауція М. Бух, Біорн Хрісгенсен та ін. К. : Таксон, 2006. 304 с.
- Nova ekonomika; formy vyivavu, prychny i naslidky / Kheninh Klodh, Klautsiia M. Bukh, Biorn-Khrishensen ta in. K. ; Takson, 2006. 304 s.
18. Клодт Х. та ін. Нова економіка; форми вияву, причини і наслідки. К. : Таксон, 2006. 306 с.
- Klodt Kh. ta in. Nova ekonomika; formy vyivavu, prychny i naslidky. K.: Takson, 2006. 306 s.
19. Журавлева Г. П. Контуры теории неэкономики и модификация ее базовых категорий // Вестник Российской экономической академии имени Г.В. Плеханова. 2009. № 02. С. 13–21.
- Zhuravleva H. P. Kontury teorii neoekonomiki i modifikatsia jeje bazovykh kategoriy [in]: *Vestnyk Rossyiskoi ekonomicheskoi akademii imeni H. V. Plekhanova*. 2009. № 02. S. 13–21.
20. *The Wall Street Journal*. 001. March 29.
21. Стрелец Н. А. Новая экономика и информационные технологии. М. : Экзамен, 2003. 256 с.
- Strelets N. A. Novaia ekonomika i informatsionnye tekhnologii. M. : Ekzamen, 2003. 256 s.
22. Дьяченко О. В. К сущности категории «новая экономика» // Вестник Челябинского государственного университета. 2010. № 5 (186). Экономика. Вып. 25. С. 18–23.
- Diachenko O. V. K sushchnosti kategorii «novaia ekonomika» // *Vestnyk Cheliabynskogo gosudarstvennogo universiteta*. 2010. № 5 (186). Ekonomika. Vyp. 25. S. 18–23.
23. Валютно-грошова система України у світовому фінансовому середовищі (тема з екрана). URL: http://pidruchniki.com/14940807/ekonomika/valyutno-groshova_sistema_ukrayini_svitovomu_finansovomu_seredovischi.
- Valiutno-hroshova systema Ukrainy u svitovomu finansovomu seredo-vyshchi (tema z ekrana), http://pidruchniki.com/14940807/ekonomika/valyutno-groshova_sistema_ukrayini_svitovomu_finansovomu_seredovischi.
24. Википедия. Неэкономика это. URL: <http://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/1059686>.
- Wikipedia. Neoekonomika eto, <http://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/1059686>
25. Мішустіна Т. С. Розвиток інтелектуального капіталу та підвищення конкурентоспроможності України в умовах глобалізації за рахунок інновацій. Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. 2010. № 1 (3). Том 2. С. 220-228

Mishustina T. S. Rozvytok intelektualnoho kapitalu ta pidvyshchennia konkurentospromozhnosti Ukrainyv umovakh hlobalizatsii za rakhunok innovatsii. Biuleten Mizhnarodnoho Nobelivskoho ekonomichnoho forumu. 2010. № 1 (3). Tom 2. S. 220–228.

Надійшла до редакції 27.03.2017 р.

Бутнік-Северский А. Теоретические аспекты понимания новой экономики с позиции сферы интеллектуальной собственности. В статье рассматривается проблема определения сущности и особенности становления, функционирования и развития новой экономики с учетом эволюционных изменений. Анализируются неоднозначные взгляды ученых, их подходы, разные интерпретации относительно понимания содержания понятия «новая экономика» в условиях трансформационных процессов в современной экономике. Предложено формы проявления новой экономики дополнить сферой интеллектуальной собственности, которая распространяет свое влияние на все сектора экономики, и определены перспективные задачи продвижения Украины к новой экономике.

Ключевые слова: новая экономика, взгляды ученых, процессы в современной экономике, сфера интеллектуальной собственности.

Butnik-Siversky O. Theoretical aspects of understanding the new economy from the position of intellectual property sphere. In the article the author considers the problem of determining the nature and features of formation, functioning and development of the new economy, taking into account evolutionary changes. It is analyzed controversial attitudes of scientists, their approaches, different interpretations regarding understanding the meaning of «new economy» concept in the conditions of transformational processes in modern economy. It is proposed to complement the expression forms of new economy with the intellectual property sphere that extends its influence to all sectors of economy, and identified the perspective tasks of Ukraine promotion to the new economy.

Keywords: new economy, attitudes of scientists, processes in the modern economy, intellectual property sphere